

4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο

Το εκπαιδευτικό παιχνίδι και η τέχνη
στην εκπαίδευση και στον πολιτισμό

4 & 5
Νοεμβρίου
2023

«Ο οίκος μας , η Γη μας»

Κουτσελίνη Μαρία εκπαιδευτικός Π.Ε.70 Δ.Σ. Αφετών

koutselinimarw@gmail.com

Περίληψη

Η επιτυχία ενός καινοτόμου εκπαιδευτικού προγράμματος εξαρτάται από το πόσο αυτό ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των μικρών μαθητών, στις μαθησιακές προτιμήσεις τους, στα ενδιαφέροντά τους. Τίποτα δεν είναι πιο ελκυστικό από ένα πρόγραμμα γεμάτο δράση και παιχνίδι μιας και η ζωή του παιδιού είναι συνυφασμένη με αυτό. Το πρόγραμμα εφαρμόστηκε στη ε δημοτικού το προηγούμενο σχολικό έτος και είχε σαν αφορμή μια τεράστια οικολογική καταστροφή που περιγράφεται στο πρώτο μάθημα της γλώσσας στην ε δημοτικού. Οίκος και λόγος δυο λέξεις που η σύνθεσή τους οδηγεί στην ανακάλυψη μιας ολόκληρης επιστήμης που αγνοούν οι περισσότεροι μαθητές. Ποιες έννοιες μπορεί να κρύβονται μέσα σε αυτή τη λέξη; Ποιος είναι ο λόγος κατά την αρχαία ελληνική γλώσσα; Ποιος είναι ο πραγματικός «οίκος» μας στην καθημερινή μας ζωή; Ποιο είναι το οικοσύστημα μέσα στο οποίο ζούμε; Ποιοι είναι οι πρωταγωνιστές σε ένα οικοσύστημα; Τέλος ποιος είναι ο συνδετικός κρίκος μεταξύ οικολογίας, οικοσυστήματος και οικολογικής συνείδησης; Επιπροσθέτως τα παιδιά στην ε δημοτικού διδάσκονται για πρώτη φορά τις επιστήμες της Φυσικής της Χημείας της Βιολογίας. Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα επιχειρήθηκε η προσέγγιση των επιστημών αυτών με βιωματικό και παιγνιώδη τρόπο μέσα από μια εκπαιδευτική επίσκεψη που πραγματοποιήθηκε στην επιχείρηση του Βιολογικού καθαρισμού του δήμου Βόλου. Εκεί κατανοήθηκε η συνεισφορά των επιστημών αυτών στην καθαρότητα του νερού του Παγασητικού κόλπου. Φυσική , χημεία , βιολογία τρεις επιστήμες, τρία στάδια καθαρισμού των λυμάτων που μπρος στα μάτια των παιδιών φαντάζουν μαγικά επιτεύγματα. Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα η άποψη του Bruner ότι «ένα μάθημα μπορεί να διδαχθεί αποτελεσματικά σε οποιοδήποτε παιδί, άσχετα από το στάδιο της ανάπτυξής του , αρκεί να χρησιμοποιηθεί η γλώσσα που αυτό καταλαβαίνει» αποτελεί θεμέλιο λίθο.(Κασσωτάκης- Φλουρής 2006)

- **Λέξεις - κλειδιά** : οικολογία, συνείδηση, συλλογικότητα, αυτοπραγμάτωση, ευτυχία.

1. Εισαγωγή

Το παρόν πρόγραμμα εφαρμόστηκε στα πλαίσια αυτο-αξιολόγησης της σχολικής μονάδας στις ώρες του εργαστηρίου δεξιοτήτων. Διήρκεσε Σεπτέμβρη – Δεκέμβρη του σχολικού έτους 2022-2023 και εκπονήθηκε από το Στ1 του σχολείου μας. Οι 21 μαθητές 13 ελληνόπουλα, 5 αλβανικής καταγωγής και 3 ρομά υλοποίησαν τις εξής κύριες δράσεις με τη μέθοδο project. Χωρίστηκαν σε 4 ανομοιογενείς ομάδες, 5 άτομα οι τρεις και 6 άτομα η τέταρτη, με κύριο στόχο την επιτυχία και ευχαρίστηση. Πραγματοποιήθηκαν δράσεις όπως:

- Αναζήτηση εκπαιδευτικού υλικού σε εγκεκριμένες εκπαιδευτικές ιστοσελίδες
- Χαρτογράφηση εννοιών που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη οικολογία.
- Επισκέψεις και συνεντεύξεις σε διευθυντές και υπαλλήλους της Δ.Ε.Υ.Α.Μ.Β.
- Εκδήλωση- δρώμενο στο τέλος της χρονιάς με τίτλο «Ήλιος, Ελλάδα, Ελύτης»

2.Στρατηγικές μάθησης

- Το πρόγραμμα έχει σαν κύριο στόχο την ένταξη όλων των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία.
Α) Στρατηγική σύμφωνη με την αρχή της κονστρουκτιβιστικής θεωρίας. Η μάθηση επιτυγχάνεται μέσω της ενεργούς συμμετοχής των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία, είναι συνεπώς βιωματική υπό την καθοδήγηση και παρακίνηση του εκπαιδευτικού (Σούλης, 2008:101).Σύμφωνα με τον Piaget σκοπός της εκπαίδευσης «δεν είναι μόνο να αυξηθούν οι γνώσεις των παιδιών αλλά να δημιουργηθούν οι δυνατότητες στο παιδί να ανακαλύπτει και να επινοεί» «Δεν μαθαίνουμε να κολυμπούμε «με το να βλέπουμε τους άλλους να κολυμπούν» (Piaget) Πρέπει να μπορούμε οι ίδιοι μέσα στη θάλασσα και να κολυπήσουμε(Κασσωτάκης- Φλουρής, 2006)
- Β)Επίσης ο Piaget θεωρεί ότι η συνεργασία στην ομάδα των ομηλικών προσφέρει τη βάση για την ανάπτυξη της ηθικής κρίσης στα παιδιά. Όλο αυτό το θεωρητικό υπόβαθρο μας οδηγεί μονοδρομικά στη χρήση της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας.
- Γ) Στρατηγική κατά την αρχή της ζώνης επικείμενης ανάπτυξης. Ο Vygotsky διερεύνησε το ρόλο των κοινωνικών και πολιτισμικών εμπειριών που αποκτώνται μέσω του παιχνιδιού και εξέτασε το ρόλο τους στη διαμόρφωση της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Υποστήριξε ότι οι εμπειρίες αυτές εσωτερικοποιούνται σε δομές που επηρεάζουν αργότερα τη συμπεριφορά των ενηλίκων.(Κασσωτάκης- Φλουρής 2006)

Στρατηγικές μάθησης (συνέχεια)

- Δ) Στρατηγική με βάση τη θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner (Σούλης, 2008:103). Αυτή απορρίπτει την ιδέα της γενικής νοημοσύνης και αποδέχεται ότι υπάρχουν 8 ανεξάρτητες μορφές νοημοσύνης (γλωσσική λογικομαθηματική, χωροταξική, μουσική, σωματική-κινησθητική, νατουραλιστική, διαπροσωπική και ενδοπροσωπική). Ο σχεδιασμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων με αξιοποίηση ποικίλων πεδίων προάγει όλους τους τύπους νοημοσύνης και παρέχει στους μαθητές ευκαιρίες να καλλιεργήσουν τα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις τους.
- Ε) Στρατηγική που σχετίζεται με τη θεωρία του Gagne. Η θεωρία του Gagne θέτει υπό αμφισβήτηση την άποψη ότι υπάρχουν καλοί και κακοί μαθητές. Δέχεται ότι όλοι οι μαθητές είναι σε θέση να μάθουν καλά, ό,τι διδάσκεται στο σχολείο. Εκείνο που τους διαφοροποιεί είναι ο ρυθμός και ο τρόπος με τον οποίο μαθαίνει ο καθένας καθώς και τα κίνητρά τους να επιδιώξουν τη μάθηση συγκεκριμένου γνωστικού αντικειμένου. (Μ. Κασσωτάκης Γ. Φλουρήs 2006)
- Στ) Τέλος η διαφοροποίηση της διδασκαλίας επιβάλλεται όχι μόνο σαν στρατηγική μάθησης, αλλά και σαν στρατηγική σχεδιασμού της. Εντάσσεται στην ευρύτερη έννοια του «καθολικού σχεδιασμού» (Universal Design), στόχος του οποίου είναι η ισότιμη πρόσβαση όλων ανεξαιρέτως στην πληροφορία (McGuire, Scott, & Shaw, 2006).

3.Στόχοι του προγράμματος

- Πρωταρχικός στόχος εδώ, αλλά και σε κάθε σενάριο διδασκαλίας, είναι η ένταξη όλων των παιδιών στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Η κατάκτηση μεταγνωστικών μηχανισμών από τους υστερούντες και όχι μαθητές
- Τα παιδιά να ασκηθούν στους προσδιορισμούς προσπάθειας, να επιμένουν στη λύση προβλημάτων μετά την αποτυχία. «Η σημασία του μοντέλου «αυτορρύθμισης» του Kanfer είναι μεγάλη, διότι δείχνει ότι η υπερνίκηση εμποδίων δεν είναι απλώς θέμα προσπάθειας, αλλά μιας σειράς διορθωτικών κινήσεων και αποφάσεων που λαμβάνουν χώρα σε όλη τη διάρκεια της φάσης ολοκλήρωσης της δράσης. Το μοντέλο αυτό είναι η πρώτη διατύπωση των μεταγνωστικών διαδικασιών παρακολούθησης και αυτορρύθμισης. (μελετήθηκε κατά το τέλος του 1970)
- Η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών οδηγεί στην καλλιέργεια ψηφιακών δεξιοτήτων με αβίαστο και ευχάριστο τρόπο. Ιστοεξερευνήσεις (WebQuests) Είναι δομημένες διερευνητικές δραστηριότητες μαθητών, στις οποίες το μεγαλύτερο μέρος των πληροφοριών αντλούνται από τον Παγκόσμιο Ιστό.

Στόχοι προγράμματος (συνέχεια)

- Η επέκταση των μεταγνωστικών μηχανισμών από το μάθημα της λογοτεχνίας στα υπόλοιπα μαθήματα.
- Ο εμπλουτισμός των γνώσεων μέσα από το θεατρικό παιχνίδι.
- Καλλιέργεια της κριτικής, συγκριτικής και αναλυτικής, ενορατικής σκέψης.
- Γνωριμία με τις καινούριες επιστήμες, φυσικής, χημείας, βιολογίας.
- Βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων, θετικές αλλαγές στο κλίμα της τάξης και του σχολείου. Βασικό στοιχείο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (Π.Ο.Υ. 2004) αποτελεί η προαγωγή ψυχικής υγείας.

4.Συμπέρασμα στόχων

Σκοπός της διδασκαλίας είναι να βοηθήσει το μαθητή να δομήσει νοητικές εικόνες , έννοιες, νοητικά ενεργήματα, μεθόδους και στρατηγικές της θεωρητικής και της πρακτικής σκέψης. «Πώς οι μαθητές θα χρησιμοποιήσουν κάποτε τα εργαλεία αυτά της σκέψης, πώς δηλαδή θα τα μετατρέψουν σε τρόπους συμπεριφοράς δεν μπορούμε να το ξέρουμε από πριν. Οι σκοποί μάθησης δεν αποβλέπουν επομένως στην άσκηση τρόπων συμπεριφοράς, αλλά στη δημιουργία της αποτελεσματικής υποδομής που κατά περίπτωση θα προκαλέσει τη συμπεριφορά αυτή. Αυτό σημαίνει ότι η διδασκαλία οικοδομεί στο μαθητή , με την ενεργή συμμετοχή του, νοητικές εικόνες , έννοιες ,νοητικά ενεργήματα και μεθόδους και του παρέχει ευκαιρίες για άσκηση και εφαρμογή» Κατά συνέπεια οι σκοποί μάθησης συνεχίζει ο Aebli δεν ορίζονται με τυπικές ψυχολογικές κατηγορίες αλλά με έννοιες που ορίζουν τη δομή των πραγμάτων. Αυτό που χαρακτηρίζει τις έννοιες αυτές είναι ένα πλέγμα από σχέσεις ανάμεσα στα στοιχεία που συνθέτουν το περιεχόμενό τους (Ιωάννης Χριστιάς θεωρία και μεθοδολογία της διδασκαλίας. Εκδ. Γρηγόρη 2003 σελ.61)

Συμπέρασμα στόχων (συνέχεια)

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα φιλοδοξεί να αφυπνίσει, να ενεργοποιήσει τους μαθητές προς την αναζήτηση της ευτυχίας μέσα στον «οίκο» τους. Η ευτυχία ... δεν είναι ο τελικός σκοπός , το τέρμα της πορείας, είναι ένας τρόπος να ταξιδεύεις ,να πορεύεσαι. Η ευτυχία δεν είναι αυτοσκοπός. Είναι ένα παράγωγο ένα υπο-προϊόν , της δουλειάς, του παιχνιδιού, της αγάπης, της ζωής. .(Martin Herbert Πανεπιστήμιο Leicester Αγγλίας επόπτης ελληνικής έκδοσης Ιωάννης Παρασκευόπουλος εκδόσεις Ελληνικά γράμματα Αθήνα 1998)

Αυτό το αέναο παιχνίδι ζωής δίνεται παραδειγματικά από την ίδια τη φύση καθώς αυτή αναγεννάται μέσα από κάθε καταστροφή. Ο μεγάλος δάσκαλος της ζωής η ίδια η φύση.

5.Σχέδιο δράσης της διδακτικής πρότασης

5.1 1^η Δράση.

Τα παιδιά χωρίζονται σε 4 ανομοιογενείς ομάδες. Με αφορμή το μάθημα της γλώσσας παρουσιάζεται στα παιδιά ένα βίντεο με τη συγκεκριμένη οικολογική καταστροφή όπως αυτή παρουσιάζεται στο βιβλίο μας. Η τεράστια πετρελαιοκηλίδα που καταπίνει και καταστρέφει ό,τι βρει μπροστά της γοητεύει και εξάπτει το ενδιαφέρον των μαθητών. Η καταστροφή που δεν τιθασεύεται με τίποτα γίνεται αντιληπτή από τα παιδιά μέσα από την παρουσίαση εικόνων που μαρτυρούν τη συνέχειά της. Σχηματίζουμε ένα σχεδιάγραμμα λέξεων-ενοιών στον πίνακα που δημιουργούν τα ίδια τα παιδιά. Λέξεις όπως οικολογία οικολογική καταστροφή, οικοσύστημα (χερσαίο, θαλάσσιο, αστικό κ.α.),οικολογική συνείδηση είναι μερικές από αυτές που θα μελετηθούν παρακάτω. Η πρώτη ομαδική εργασία έχει σαν θέμα την ανεύρεση από τις 4 ομάδες διαδικτυακών πληροφοριών, βίντεο, εικόνες με 4 μεγάλες οικολογικές καταστροφές των τελευταίων ετών, όπως έχουν αποτυπωθεί από τα ΜΜΕ..

5.1.1^η δράση (συνέχεια)

Πυρκαγιές, πλημμύρες, απόβλητα εργοστασίων που καταστρέφουν λίμνες, ποτάμια, θάλασσες. Τάνκερ που παρουσίασαν διαρροή και μόλυναν ολόκληρους ωκεανούς δημιουργώντας τεράστιες πετρελαιοκηλίδες. Πυρηνικά εργοστάσια που με ατυχήματα ,διαρροές, δηλητηρίασαν το έδαφος και τον αέρα της ατμόσφαιρας για ολόκληρες δεκαετίες. Τα παιδιά παρουσιάζουν τις πληροφορίες τους, διαβάζοντας ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα στην ολομέλεια. Ακολουθεί συζήτηση στην τάξη που εξάπτει τη φαντασία και το ενδιαφέρον των παιδιών καθώς ψάχνουν αιτίες και αποτελέσματα των συγκεκριμένων οικολογικών καταστροφών. Σε φύλλο αξιολόγησης που ακολουθεί τα παιδιά διατυπώνουν την άποψη ότι οι μεγαλύτερες οικολογικές καταστροφές έχουν σαν αιτία τον ίδιο τον σύγχρονο άνθρωπο με την ανευθυνότητα και την απληστία που τον διακρίνει. Ελάχιστες καταστροφές έχουν γίνει από ανθρώπινο λάθος ή παρανόηση οι περισσότερες είναι σκόπιμες και συγκαλυμμένες.

5.2 2^η δράση

Με τη βοήθεια του μαθήματος της γεωγραφίας της ε τα παιδιά έρχονται σε επαφή με τα οικοσυστήματα που υπάρχουν στη χώρα μας. Απόλαυσαν βίντεο με τους εθνικούς δρυμούς της χώρας, τα υδάτινα οικοσυστήματα, τους υγροβιότοπους τα αστικά οικοσυστήματα, κ.α. Ανακάλυψαν , περιέγραψαν, επεξεργάστηκαν, το οικοσύστημα της αυλής του σχολείου με κάθε λεπτομέρεια έμβια, άβια, και οι μεταξύ τους σχέσεις. Αναλύθηκαν έννοιες έμβιων και άβιων στοιχείων που συνθέτουν την γύρω πραγματικότητα και μέσα από μια διαθεματική προσέγγιση κατακτήθηκαν ολιστικά οι έννοιες.

Για εμπέδωση των εννοιών του οικοσυστήματος οι 4 ομάδες δημιούργησαν ένα οικοσύστημα επιλογής τους με τρόπο που επέλεξαν τα ίδια τα παιδιά(άλλα με ζωγραφιά, άλλα με ανάγλυφο εικαστικό τρόπο, άλλα φέρνοντας μεταποιημένα αντικείμενα που με τη φαντασία τους δημιούργησαν ένα πραγματικό οικοσύστημα με παιγνιώδη τρόπο.)Τέλος ζητήθηκε από τα παιδιά η ανακάλυψη οικοσυστημάτων μέσα από την ποίηση του Ελύτη και την ποιητική συλλογή "τα ρω του έρωτα" Τα παιδιά άκουσαν «τα τζιτζίκια» και τον «Αύγουστο» τραγούδησαν, χόρεψαν, και τέλος ζητήθηκε να ανακαλύψουν οικοσυστήματα που κρύβονται στα δυο τραγούδια. Οι 4 ομάδες περιέγραψαν τα οικοσυστήματα των τραγουδιών γράφοντας ωραία περιγραφικά κείμενα. Ο ποιητής του Αιγαίου έκανε για μια ακόμη φορά το θαύμα του. Ενέπνευσε τα παιδιά με τους στίχους του και παρουσίασε την ομορφιά της ελληνικής φύσης με μοναδικό τρόπο.

5.3 3^η δράση

Σε αυτή τη φάση τα παιδιά ετοιμάζονται να επισκεφτούν την επιχείρηση επεξεργασίας λυμάτων του δήμου Βόλου. Μοιράστηκε στα παιδιά έντυπο υλικό της Δ.Ε.Υ.Α.Μ.Β. για να κατανοηθεί από αυτά το μέρος που πρόκειται να επισκεφτούν. Δημοτική, επιχείρηση, ύδρευσης ,αποχέτευσης ,μείζονος (περιοχής), Βόλου είναι η ανάλυση της ΔΕΥΑΜΒ. Τα παιδιά κατανοούν γρήγορα τις έννοιες ύδρευση, αποχέτευση με τη βοήθεια μαθημάτων του αναλυτικού προγράμματος (γλώσσα, ιστορία, γεωγραφία, φυσική, μαθηματικά, εικαστικά) στα οποία έχουν συναντήσει αυτές τις έννοιες. Τι σχέση έχουν όμως αυτές με τη σταθερότητα και ισορροπία του οικοσυστήματος; Τα παιδιά γνωρίζουν ότι κάθε σπίτι παράγει ακάθαρτα στοιχεία(λύματα) τα οποία καταλήγουν πού και πώς; Ακολουθήσαμε την πορεία των λυμάτων και οδηγηθήκαμε στην επιχείρηση βιολογικού καθαρισμού όπου περνούν από μια μεγάλη επεξεργασία που έχει σαν στόχο της να καθαριστούν από κάθε βλαβερό στοιχείο και να πέσουν καθαρά και αβλαβή για τον άνθρωπο και τους θαλάσσιους οργανισμούς στον Παγασητικό κόλπο.

5.3 3^η δράση (συνέχεια)

- Αφού παρουσιαστούν όλα αυτά, τα παιδιά ενθουσιασμένα αποφασίζουν να συμμετέχουν σύσσωμα στην εκπαιδευτική επίσκεψη στο βιολογικό καθαρισμό. Φορώντας τη μάσκα τους για να εμποδίζεται η αυτονόητη δυσσομία, έδειξαν να αψηφούν κάθε εμπόδιο και με τη βοήθεια της διευθύντριας της ΔΕΥΑΜΒ του βιολογικού ξεναγήθηκαν σε όλες τις δεξαμενές επεξεργασίας των λυμάτων. Κατανόησαν την μεγάλη προσφορά των τριών καινούριων επιστημών που διδάσκονται για πρώτη φορά φέτος. Στο πρώτο στάδιο γνώρισαν την επιστήμη της φυσικής που με τη μέθοδο της διαλογής των αποβλήτων πραγματοποιεί το πρώτο στάδιο του καθαρισμού , έπειτα την επιστήμη της χημείας που και αυτή με τη σειρά της κάνει το θαύμα της, καθώς με τη ρίψη κατάλληλων χημικών υγρών στις δεξαμενές εξουδετερώνονται μικροοργανισμοί βλαβεροί για το θαλάσσιο οικοσύστημα

5.3.3^η δράση (συνέχεια)

Τέλος γνώρισαν την επιστήμη της βιολογίας που μετατρέπει το λύμα σε καθαρό νερό και χύνεται στον Παγασητικό κόλπο. Τα παιδιά παρατήρησαν πως αν δεν υπήρχε αυτό το τεράστιο έργο καθαρισμού και επεξεργασίας των λυμάτων ο Παγασητικός μας θα αποτελούσε μια ακόμη οικολογική καταστροφή , ένα έλος με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Μετά την ξενάγηση στις δεξαμενές τα παιδιά πέρασαν στον εσωτερικό χώρο των εγκαταστάσεων εκεί που βρίσκονται το χημείο και τα γραφεία των υπαλλήλων. Τα παιδιά ξεναγήθηκαν στο χημείο όπου γίνονται καθημερινές μετρήσεις και έρευνες των λυμάτων αλλά και του καθαρού νερού. Τα παιδιά πρόσεξαν την πληθώρα των δοκιμαστικών σωλήνων αλλά και των άλλων χημικών οργάνων που υπήρχαν στο δωμάτιο της χημείας όπως το αποκαλούσαν. Οι ερωτήσεις έπεφταν βροχή, οι απορίες συνεχείς και έντονες, ο θαυμασμός και το ενδιαφέρον κυριαρχούν. Η ξενάγηση συνεχίστηκε και στο υπόλοιπο κτίριο, μέχρι που τα παιδιά κατέληξαν στην αίθουσα συμβουλίων όπου και φιλοξενήθηκαν εκεί περίπου για μια ώρα. Εκεί τα παιδιά χωρισμένα σε 4 ομάδες πήραν 4 διαφορετικές συνεντεύξεις μια με την διευθύντρια της ΔΕΥΑΜΒ , δυο άλλες με δυο χημικούς της επιχείρησης και μια τελευταία με έναν από τους εργάτες της επιχείρησης.

Φεύγοντας από την δημοτική επιχείρηση επισκεφτήκαμε στην περιοχή Πευκάκια του Βόλου(δίπλα από τη ΔΕΥΑΜΒ) το Ανάκτορο της Δημητριάδος που φιλοξενείται στο πεντακάθαρο οικοσύστημα ενός λόφου. Εκεί τα παιδιά ενημερώθηκαν για τα αρχαιολογικά ευρήματα της περιοχής σύγκριναν τα δυο οικοσυστήματα και έβγαλαν τα δικά τους συμπεράσματα. Μετά από το διάλλειμα της εξοχής γυρίσαμε στο σχολείο ενθουσιασμένοι.

5.4 4^η διδακτική δράση

Στο σχολείο τα παιδιά συνέχισαν και ολοκλήρωσαν την δράση τους με δραστηριότητες εμπέδωσης και ενδιάμεσης αξιολόγησης του προγράμματος(ζωγραφιές- φύλλο εργασιών) Αυτό πραγματοποιήθηκε ομαδικά με 4 ζωγραφιές(μια από κάθε ομάδα) της επιχείρησης που επισκέφτηκαν (παραθέτουμε ζωγραφιές των δυο ομάδων) όπως φαίνεται παρακάτω

Ζωγραφιές των 2 ομάδων: 1^η ΟΜΑΔΑ "FIRE" 2^η ΟΜΑΔΑ "THE TOP OF THE TOWER"

5.4.4η δράση (συνέχεια)

Οι ζωγραφιές των παιδιών αξιολογούν και αποτυπώνουν την καινούρια γνώση με εικαστικό και παιγνιώδη τρόπο. Στη συγκεκριμένη επίσκεψη τα παιδιά διαπίστωσαν τη σύνδεση του κάθε σπιτιού-κτιρίου της πόλης μας με το χώρο συγκέντρωσης των αποβλήτων της περιοχής μας . Ακολουθήσαμε τους σωλήνες που υπάρχουν έξω από το σχολείο καθώς ξεκίνησε η εκπαιδευτική επίσκεψη και αντιληφθήκαμε τη διαδρομή τους μέχρι την περιοχή της επεξεργασίας τους και το τέλος τους στον Παγασητικό κόλπο. Επίσης στο φύλλο αξιολόγησης που δόθηκε για την επίσκεψη διαπιστώθηκε ότι τα παιδιά σε αυτή τη διαδρομή πρόσεξαν πως στις πρώτες δεξαμενές αποβλήτων δεν υπάρχουν πουλιά. Στις τελευταίες όμως δεξαμενές και καθώς το νερό καθάριζε σιγά-σιγά πληθώρα συγκεντρωμένων πουλιών παρατηρήθηκε από τα παιδιά. Ένα πραγματικό πανηγύρι της φύσης.

Επιπροσθέτως στο φύλλο αξιολόγησης παρατηρήθηκαν επίσης οι συγκρίσεις στα δυο οικοσυστήματα αυτό του βιολογικού με αυτό του ανακτόρου της Δημητριάδος. Τα δυο οικοσυστήματα είναι διαφορετικά και γοητευτικά ως προς τα στοιχεία που παρουσιάζουν. Είναι κομμάτια του οίκου μας, της γης μας, κοσμήματα της φύσης. Και τα δυο οικοσυστήματα πρόσφεραν γνώσεις στα παιδιά που αποτυπώθηκαν μέσα σε λίγες προτάσεις.

5.5 5^η δράση

Δίνεται στα παιδιά το βιβλίο «Ο θαλασσοσφυριχτής» του συγγραφέα Διονύση Λειμόνη που κατοικεί στο Βόλο, αλλά γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Αιτωλικό στη ``νερένια πολιτεία» όπως την αποκαλεί ο ίδιος. Μέσα σε λίγες σελίδες ο συγγραφέας κατορθώνει με εργαλείο ένα παραμύθι που ανήκει στη σειρά : Λίμνες & Ποτάμια/ Παραμύθια & Θρύλοι να παρουσιάσει μέσα από την υπέροχη Εικονογράφηση της κ. Ψυχογιού σπάνια οικοσυστήματα της περιοχής που γεννήθηκε και καθιστά τους μικρούς αναγνώστες κοινωνούς μιας άλλης πραγματικότητας που γοητεύει και μαγεύει με την απλότητά της και την καθαρότητά της. Τα παιδιά διαβάζουν το παραμύθι και γνωρίζουν την «αμπολιά» , τη «γαϊτα», το «διβάρι», το «λελέκι», την «πελάδα», το «πριάρι», το «θαλασσοσφυριχτή» ή «μαρτύρι» κ.α Όλες αυτές οι άγνωστες λέξεις οδηγούν τα παιδιά στην ανακάλυψη ενός κόσμου που τα φυσικά στοιχεία φορτίζονται με ηθικές διαστάσεις. Μια ηθική προσέγγιση λοιπόν είναι η λύση στο SOS του πλανήτη μας.

5.5 5^η δράση

Ο συγγραφέας στην περίληψη του παραμυθιού στο οπισθόφυλλο γράφει ότι με την ανάγνωση του παραμυθιού «θα ξεφύγουμε για λίγο από το λαβύρινθο της εποχής μας για να ανακαλύψουμε τη σχέση μας με το φυσικό περιβάλλον και τη σημασία του στην επιβίωση των μελλοντικών γενεών.» (Δ. Λειμονής) Αυτός είναι και ο στόχος αυτής της δράσης να κατανοήσουν οι μελλοντικές γενιές την ευθύνη απέναντι στο περιβάλλον, την καλλιέργεια της οικολογικής συνείδησης μέσα από μια πολύτιμη σχέση με τη φύση. Προτείνεται στις τέσσερις ομάδες να δραματοποιήσουν το παραμύθι αφού το καταλάβουν διαβάζοντάς το ομαδικά. Η δραματοποίηση είναι ένας τρόπος διαπραγμάτευσης των «ταυτοτήτων» στην τάξη και έχει σκοπό την ενίσχυση της ταυτότητας των αδύναμων μαθητών (J.Cummins «Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση») Η δραματοποίηση χαροποιεί τα παιδιά και με πολύ ενθουσιασμό ενσαρκώνουν τους ρόλους τους.

5.6 6^η δράση

Ο Gianni Rodari στη Γραμματική της Φαντασίας παρουσιάζει σε ό,τι αφορά τη δημιουργία παραμυθιών από παιδιά, ιδέες οι οποίες βασίζονται στη λογική της αντιγραφής. Η πρώτη είναι τα παραμύθια με «πατητούρα»: από ένα γνωστό παραμύθι π.χ. (Σταχτοπούτας) κρατώντας μόνο τα στοιχεία της πλοκής και τις σχέσεις των προσώπων μεταξύ τους εξάγουμε ένα δομικό τύπο, μια φόρμουλα. Αυτός χρησιμοποιείται από τα παιδιά για τη δημιουργία μιας καινούριας ιστορίας. (Τζίνα Καλογήρου). Με εργαλείο τις δραστηριότητες της δημιουργικής γραφής ικανοποιούμε το αίτημα του Rodari και ζητείται από τα παιδιά να γράψουν ομαδικά μια παρόμοια ιστορία με βάση το παραμύθι που διαβάσαμε αλλά και τις προσωπικές τους εμπειρίες. Οι ιστορίες των παιδιών αποτέλεσαν τα καλύτερα «οικολογικά» παραμύθια που ακούστηκαν στην τάξη μας. Μέσα από αυτές τις 4 ιστορίες τα παιδιά έδωσαν τα δικά τους συνθήματα για τον «οίκο» μας τη «Γη» μας. Έδωσαν λύσεις στο μεγάλο πρόβλημα του πλανήτη μας και καλλιέργησαν την οικολογική τους συνείδηση αντιγράφοντας τον «θαλασσοσφυριχτή» του παραμυθιού μας.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Berk, L., & Winsler, A. (1995). Σκαλωσιά στη μάθηση των παιδιών: Vygotsky και μάθηση στην παιδική ηλικία. Ουάσιγκτον D.C: Εθνική Ένωση για την Εκπ/ση των Μικρών Παιδιών.
- Cummins, J. (2005). Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση. Αθήνα: Gutenberg. Hargreaves, A. (2003). Teaching in the knowledge society, Learning to change
- Martin Herbert Πανεπιστήμιο Leicester Αγγλίας επόπτης ελληνικής έκδοσης Ιωάννης Παρασκευόπουλος εκδόσεις Ελληνικά γράμματα Αθήνα 1998)
- Rodari Gianni(2003) Γραμματική της Φαντασίας. Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Κασσωτάκης, Μ., & Φλουρής, Γ. (2006). Μάθηση και διδασκαλία. Τόμος Α΄. Αθήνα.
- Λειμονής Δ. «Ο θαλασσοσφυριχτής» Εκδοτική Αρτέον .Αθήνα 2021
- Σούλης, Σ. Γ. (2008). Ένα σχολείο για όλους. Από την έρευνα στην πράξη. Παιδαγωγική της ένταξης. Αθήνα: Gutenberg.
- Χριστιάς, Ι. (2003). Θεωρία και μεθοδολογία της Διδασκαλίας. Αθήνα :Εκδ. Γρηγόρη